

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТОПЕ КОНТРАЦИКЛИЧНОГ ЗАШТИТНОГ СЛОЈА КАПИТАЛА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

На основу члана 14. став 1. тачка 11) Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС”, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012, 14/2015, 40/2015 – одлука УС, 44/2018 и 19/2025) и на основу тачке 436. Одлуке о адекватности капитала банке („Службени гласник РС”, бр. 103/2016, 103/2018, 88/2019, 67/2020, 98/2020, 137/2020, 59/2021, 67/2022, 137/2022, 48/2023, 110/2023, 102/2024, 41/2025, 70/2025, 101/2025 и 104/2025 – исправка, у даљем тексту: Одлука о адекватности капитала) Извршни одбор Народне банке Србије, на седници одржаној 11. децембра 2025. године, одлучио је да стопу контрацикличног заштитног слоја капитала (у даљем тексту: ССуВ) за Републику Србију утврди у висини од 0,5% ризичне активе банке, имајући у виду да се оцењено одступање учешћа кредитне активности у бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда налази изнад 2 процентна поена, које представља референтну вредност за увођење контрацикличног заштитног слоја капитала. Утврђена стопа ССуВ-а примењиваће се од 15. децембра 2026. године. На тај начин, повећањем стопе ССуВ-а Народна банка Србије делује проактивно ради јачања финансијске стабилности, посебно у условима изражене глобалне неизвесности. Одржавањем контрацикличног заштитног слоја капитала обезбеђује се правовремена алокација додатног основног акцијског капитала, чиме се јача отпорност банкарског сектора Републике Србије.

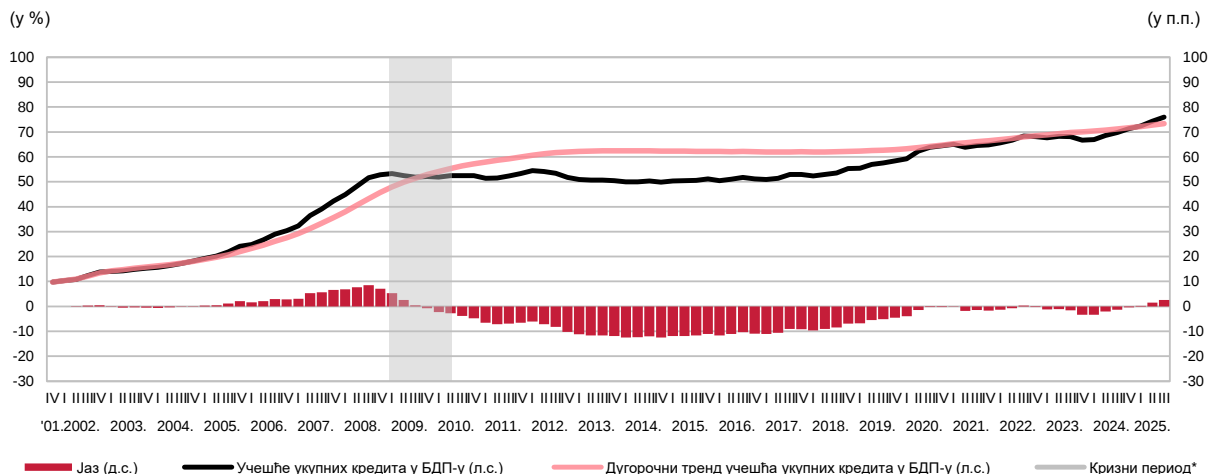
ССуВ представља додатни основни акцијски капитал који су банке у обавези да одржавају изнад прописаних регулаторних минимума у износу који је једнак производу њихове ризичне активе и специфичне стопе ССуВ-а. Применом овог инструмента утиче се на ублажавање цикличне димензије системског ризика, будући да се њиме током периода кредитног раста ствара додатни слој основног акцијског капитала, који може бити ослобођен уколико се системски ризици материјализују.

Народна банка Србије утврђује на тромесечном нивоу стопу ССуВ-а за Републику Србију, узимајући у обзир вредност одступања учешћа укупних кредита у бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда, важеће смернице и препоруке Европског одбора за системски ризик и остале показатеље које сматра релевантним за праћење цикличне димензије системског ризика. У складу с тачком 436. ст. 2. и 3. Одлуке о адекватности капитала, основ за обрачун референтног показатеља на основу кога се процењује висина стопе ССуВ-а представља одступање учешћа кредита у бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда. Одређивање стопе ССуВ-а за Републику Србију усаглашено је с

препоруком за утврђивање стопе *CCyB*-а Европског одбора за системски ризик (*ESRB/2014/1*).

На Графикону 1 приказани су учешће кредитне активности недржавном сектору у бруто домаћем производу, дугорочни тренд и оцењено одступање учешћа кредита у бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда (јаз). Након периода експанзивне кредитне активности од 2000. до 2008. године, крајем 2009. године јаз учешћа реалних кредита у реалном бруто домаћем производу ушао је у зону негативних вредности. Раст кредитне активности, који је присутан од 2014. године, допринео је да се учешће укупних кредита у бруто домаћем производу приближи свом дугорочном тренду, док је убрзање кредитне активности, које се бележи од почетка 2024. године, допринело да се учешће укупних кредита у бруто домаћем производу нађе изнад свог дугорочног тренда. Према подацима за септембар 2025. године, оцењена вредност одступања учешћа реалних кредита у реалном бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда износи 2,5 процентних поена. Вредност јаза је у трећем тромесечју 2025. повећана за 3,9 процентних поена на међугодишњем нивоу и за 1,0 процентних поена у односу на претходно тромесечје.

Графикон 1. Учешће укупних кредита у БДП-у и оцена дугорочног тренда
(у %)

Извор: НБС.

*На основу показатеља системског стреса.

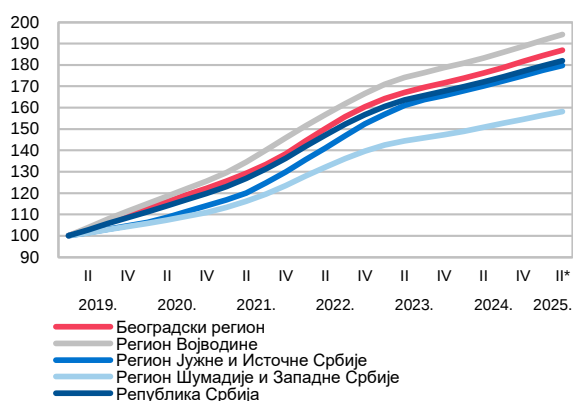
Да би се одредила стопа *CCyB*-а за Републику Србију, поред одступања учешћа кредита у бруто домаћем производу од дугорочног тренда, узети су у обзир и додатни опциони показатељи, у складу с тачком 436. став 4. Одлуке о адекватности капитала. Коришћени су опциони показатељи који се односе на тржиште непокретности, спољну неравнотежу и кретања у банкарском сектору.

Тржиште непокретности

Према последњим доступним подацима Републичког геодетског завода (у даљем тексту: РГЗ), а на основу индекса цена станова (Графикон 2), у другом тромесечју 2025. бележи се наставак умереног и стабилног међугодишњег раста цена станова. Међугодишња стопа раста цена станова у Републици Србији у другом тромесечју 2025. године износила је 5,8%, док су у односу на претходно тромесечје цене станова повећане за 1,4% (прелиминарни подаци).¹

Графикон 2. Индекс цена станова

(T1 2019 = 100)

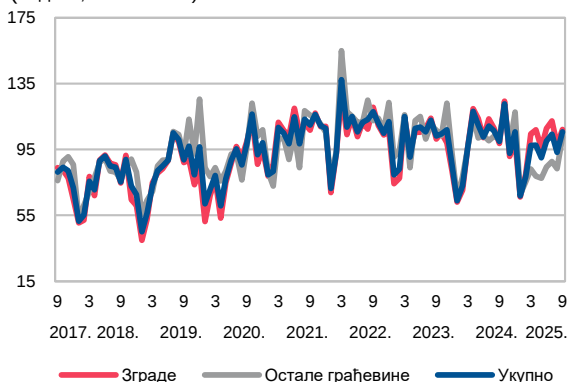

* Последњи доступни подаци.

Извор: Републички геодетски завод.

Графикон 3. Индекси броја издатих дозвола новоградње

(индекс, 2024 = 100)

Извор: Републички завод за статистику.

Током трећег тромесечја 2025. године укупан број издатих дозвола новоградње смањен је за 3,9% у односу на исто тромесечје прошле године.

LTV рацио, мерен односом вредности хипотекарних стамбених кредита за чије је обезбеђење хипотекован стан и процењене вредности тих станова, у трећем тромесечју 2025. остао је готово непромењен у односу на претходно тромесечје и износио је 65,4% (65,5% у другом тромесечју 2025).²

Резултати октобарске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака показују да су банке у трећем тромесечју 2025. године ублажиле стандарде за кредите привреди и становништву. Код сектора становништва, кредитни стандарди су ублажени за готово све врсте кредита, пре свега захваљујући деловању конкуренције. Банке су оцениле да је у трећем тромесечју 2025. године тражња привреде и становништва за кредитима повећана. Становништво је повећало тражњу пре свега за динарским готовинским кредитима и кредитима за рефинансирање, а потом и за девизно индексираним стамбеним кредитима. Томе су

¹ Републички геодетски завод – Извештај о индексу цена станова за друго тромесечје 2025. (последњи доступан податак).

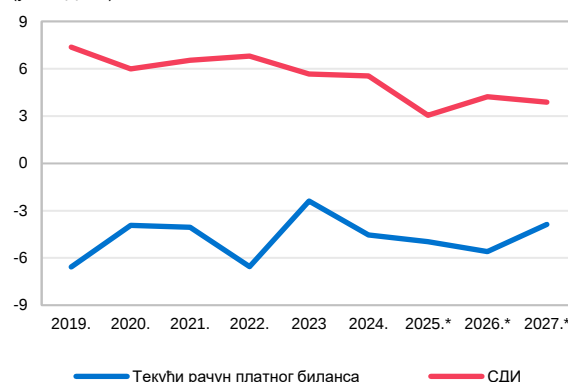
² Izvor: baza nepokretnosti Narodne banke Srbije.

допринели потребе за рефинансирањем постојећих кредита, куповина непокретности, раст зарада и запослености, као и набавка трајних потрошних добара. Банке очекују даље ублажавање стандарда у четвртном тромесечју 2025. године и даљи раст тражње за кредитима и за привреду и за становништво.³

Показатељи спољне неравнотеже

Дефицит текућег рачуна платног биланса износио је 2,8 милијарди евра у првих девет месеци 2025. године. Очекује се да ће дефицит текућег рачуна у 2025. години износити око 5% бруто домаћег производа, што је близу просечне равнотежне стопе. Дефицит текућег рачуна у 2026. години очекује се на нивоу од око 5,6% бруто домаћег производа, док ће у 2027. години одржавање специјализоване изложбе „Скок у будућност – Србија Експо 2027” и раст извоза туристичких услуга допринети да дефицит текућег рачуна буде снижен на око 4% бруто домаћег производа.⁴

Графикон 4. Дефицит текућег рачуна платног биланса и стране директне инвестиције (у % БДП-а)

* Процена НБС, новембар 2025.
Извор: НБС.

Прилив по основу страних директних инвестиција у Србију у првих девет месеци 2025. године износио је 2,5 милијарди евра (1,5 милијарди евра нето прилив). Стране директне инвестиције биле су претежно у облику власничког капитала и реинвестиране добити, уз задржану географску и пројектну распрострањеност. У наредном периоду очекује се задржавање високе географске и пројектне распрострањености страних директних инвестиција, као и да ће и даље највећи део прилива бити усмерен у извозно оријентисане секторе, при чему је процена да ће стране директне инвестиције наредних година бити на нивоу од око 4% бруто домаћег производа.⁵

³ Извештај о инфлацији – новембар 2025.

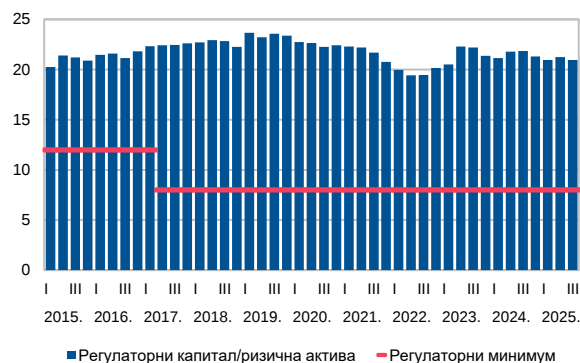
⁴ Извештај о инфлацији – новембар 2025.

⁵ Извештај о инфлацији – новембар 2025.

Основни показатељи банкарског сектора

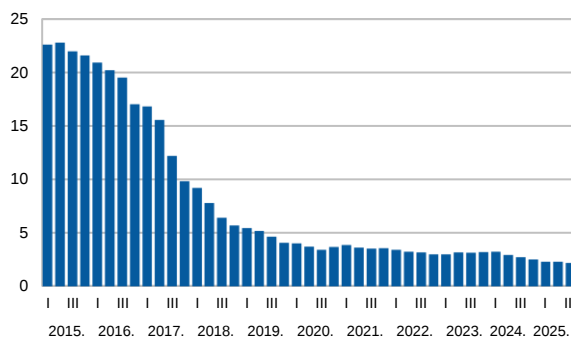
Банкарски сектор је стабилан, добро капитализован, високо ликвидан и профитабилан. На крају трећег тромесечја 2025. године показатељ адекватности капитала на нивоу банкарског сектора износио је 21,0%, што је знатно изнад регулаторног минимума.⁶

Графикон 5. Показатељ адекватности капитала (у %)

Извор: НБС.

Графикон 6. Проблематични кредити (учешће у укупним бруто кредитима, у %)

Извор: НБС.

Количник одобрених кредита и примљених депозита (*Loan-to-Deposit – LtD*) на крају трећег тромесечја 2025. године забележио је вредност од 0,85. Његово задржавање на нивоу нижем од 1 указује на то да се банке у већој мери ослањају на домаће, стабилне изворе финансирања, као што су депозити.

Учешће проблематичних кредита у укупним кредитима банкарског сектора наставило је да се смањује упркос вишедимензионалној кризи с којом се суочавамо протеклих пет година и, према последњим подацима, налази се на рекордно ниском нивоу. Томе је допринела пре свега примена Стратегије за решавање проблематичних кредита из 2015. године, као и друге регулаторне активности Народне банке Србије у целом претходном периоду. У септембру 2025. учешће проблематичних кредита у укупним кредитима износило је 2,2%, што представља историјску минималну вредност овог показатеља. Учешће проблематичних кредита у укупним кредитима на крају трећег тромесечја 2025. године смањено је за 0,1 процентни поен у односу на крај претходног тромесечја, док је у односу на крај трећег тромесечја 2024. године ниже за 0,5 процентних поена. Смањење учешћа проблематичних кредита у укупним кредитима на рекордно низак ниво указује на то да

⁶ Од 30. јуна 2017. године минимум показатеља адекватности капитала банке износи 8% (минимум показатеља основног капитала је 6%, док је минимум показатеља основног акцијског капитала 4,5%). Такође, банка је дужна да, поред испуњења ових услова, у сваком тренутку одржава капитал и на нивоу који је потребан за покриће свих ризика којима је изложена или може бити изложена у свом пословању, тј. најмање у висини потребној за одржавање увећаних показатеља адекватности капитала ако јој је Народна банка Србије, у складу с тачком 5. ове одлуке, одредила показатеље адекватности капитала више од прописаних.

претходно заострени финансијски услови нису имали негативне последице на квалитет активе банака.

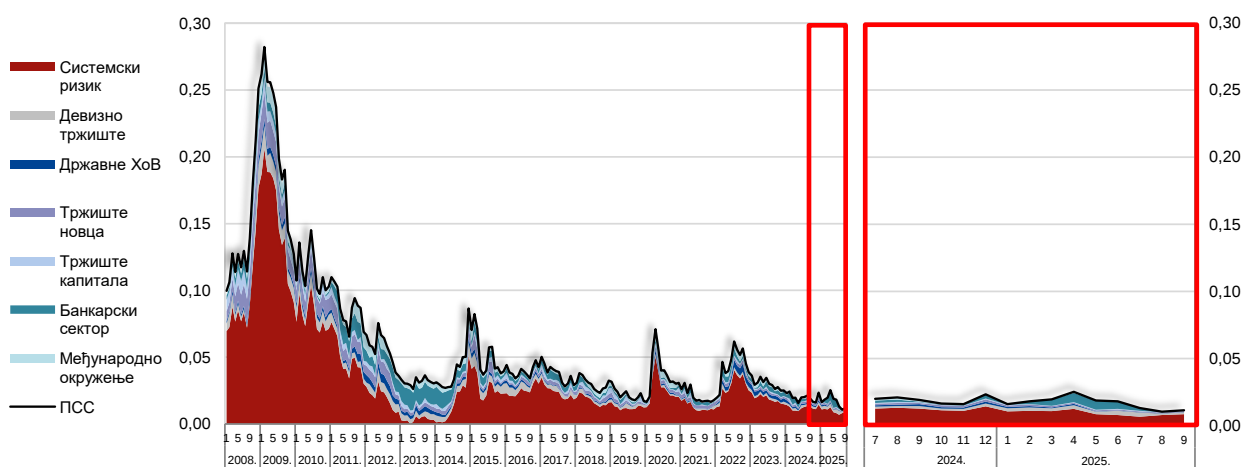
Оцена системског ризика финансијског система Републике Србије

Показатељ системског стреса развијен је с циљем да се препознају периоди повишеног стреса и ниво системског ризика финансијског система Републике Србије. Обухвата низ показатеља који сагледавају величину финансијског стреса у шест најважнијих сегмената финансијског система Републике Србије: девизно тржиште, тржиште државних хартија од вредности, тржиште новца, тржиште капитала, банкарски сектор и међународно окружење.

На крају трећег тромесечја 2025. године показатељ системског стреса забележио је незнатно смањење у односу на крај другог тромесечја 2025. године, чему је у највећој мери допринела ниска и стабилна компонента системског ризика.

Агенција за кредитни рејтинг *Fitch Ratings* крајем јула 2025. задржала је кредитни рејтинг Републике Србије на нивоу *BB+*, с позитивним изгледима за даљу промену. На такву одлуку утицали су адекватно вођење економске политике, одговорно управљање јавним финансијама, висок ниво девизних резерви и виши ниво економске развијености од просека земаља истог нивоа кредитног рејтинга. Позитивни изгледи за даљу промену рејтинга подржани су очекивањем да ће привредни раст у наредном периоду водити инвестиције у оквиру специјализоване изложбе

Графикон 7. Кретање показатеља системског стреса и приказ доприноса најзначајнијих фактора ризика показатељу системског стреса

Извор: НБС.

„Скок у будућност – Србија Експо 2027”, јачање екстерне позиције земље, опадајућа путања јавног дуга, као и стабилизација инфлације.

Народна банка Србије наставља да делује опрезно и да благовремено доноси одлуке ради очувања и јачања постигнуте стабилности финансијског система. Побољшање домаћег макроекономског окружења остварено у претходном периоду и континуирано унапређење регулаторног оквира за банке утицали су на то да банкарски сектор Републике Србије остане стабилан, добро капитализован и високо ликвидан. Последњи тромесечни резултати макропруденцијалних стрес-тестова солвентности и ликвидности такође потврђују стабилност банкарског система.